

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Collatie van P. Cornelius Hazart Priester Der Societeyt Jesv

Hazart, Cornelius

Antwerpen, 1662

Het Eerste Capittel. Raekende het Lichaem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-71405](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-71405)

HET EERSTE DEEL.

De woorden Christi en moeten niet oneyghentlijck, of gheestelijcker wijze, of figuerlijck verstaen worden.

HET EERSTE CAPITTEL.

Raekende het Lichaem.

Voer fundament sal dienen/dese voorzetslinge:

Alle woorden vande H. Schrifture die in haren eyghen sijn connen waer sijn, moeten eygentlijck verstaen worden, t'en sy uyt Schrifture anders bethoont worde.

Maer dese woorden: Dit is mijn Lichaem, connen in haren eyghen sin waer sijn, ende nergens segt schrifture dat sy anders, dat is, oneygentlijck, ofte figuerlijck moeten verstaen worden:

Ergo dese woorden moeten eygentlijck verstaen worden, en niet oneygentlijck, ofte figuerlijck.

Partije: Het ghene Christus gegeven heeft woert tot neghenmael toe / soo voer / als nae de consecratie / vande Euaangelisten / ende van Paulus, Broodt ghenoeemt.

Ergo die woerden / dat is mijn lichaem, moeten oneygentlijck verstaen worden.

Catholijck. Ten volghet niet/het woert broodt ghenoeemt/ergo t'is broodt.

Ten eersten: Soo woert Godt *Gen 32.* een Man ghenoeemt / ende Christus, *Apoc. 5.* Een Leent: Daerom nochtans en mach men niet besluyten/

ten/dat Godt / waerlijck een Man/ of Christus
 een Teentw is. Partije moet my een schyfture
 alleen aenwijfen/daer gheseyt wozt/T'is broodt;
 soo als de selve schyfture / tot ses mael toe
 seght. T'is mijn lichaem, t'is mijn vleesch, niet al-
 leen den naem gebende van lichaem/ of vleesch/
 soo als sy doet van het broodt/maer updrucke-
 lijck segghende: T'is lichaem, en vleesch.

Ten tweeden: T'is de ghetwoonte van de schyft-
 ture/den naem aen eenighe sake te gheben/van
 t'ghene sy te bozen gheweest is / ende niet van
 t'ghene sy inder daet is: alsoo wozt Exodi 7. De
 roede van Aaron, niet tegheusstaende sy nu be-
 vandert was in een serpent / nochtans eene roe-
 de ghenoemt / hoerende noch den naem / van
 t'ghene sy te bozen gheweest was. Alsoo wozt.
 Gen. 2. Eva nu een mensch wesende / noch een
 Been ghenoemt / om dat sy te bozen een been
 van Adam gheweest was. Alsoo worden Matth.
 11. de siende/blinden genoeemt/ ende de hoozen-
 de/dooven/om dat sy te bozen blindt / ende doof
 hadden gheweest. Ghelijck het dan niet en
 volght:

Het serpent wozt van de schyfture een roede
 genoeemt/ ergo t'was een roede: Eva wozt een
 been genoeemt/Ergo sy was een been:

De siende worden blinde ghenoemt / ende de
 hoozende/dooven, Ergo sy waren blindt / ende
 doof: Alsoo en volght het oock niet. T'ghene
 Christus ghegeben heeft/ wozt broodt genoeemt/
 Ergo t'is broodt.

Maer ter contrarisen: Ghelijck het serpent,
 Eva, de blinde, ende de Doove, den naem boe-
 ren van t'ghene sy inder daet niet en waren/
 maer te bozen gheweest hadden / alsoo boert
 hier/t'ghene Christus ghegeben heeft/den naem/
 niet van t'ghene het inder daet is / maer van
 t'ghene het te bozen gheweest is/ te weten/van
 Broodt.

Ten derden: Dit woordteken / broodt, en betee-
 kent

kent in de schrifture niet altyt waere/ende sub-
 stantteel broodt/maer is te segghen / Spijse: al-
 soo wozt Gen 37. ende Gen. 43. hande broeders
 van Ioseph gheseyt / dat sy broodt hebben ghe-
 eten/dat is/seght den Dortschen Bijbel haer maelyt
 houden, te weten / met allerley spysen. Item.
 Exodi 18. van Aaron, ende de obersten van Israel
 wozt gheseyt/dat sy samen ghekomen sijn/ om
 broodt te eten/waer op den Dortschen Bijbel seght
 Num. 15. Broodt eten, is hier te segghen een feestelijke
 maelyt houden. Alsoo wozt gheseyt Luc. 14. dat
 Christus op een Sabbath-dach by een Pharise is
 ghegaen om broodt te eten. Dit woordeken/
 Broodt, dan/en beteeckent niet altyt in schrifture/
 broodt in substantie / maer menschmael Spijse:
 schoon dan schrifture het Broot noemt / t'ghene
 Christus ghegeven heeft / hier upt en kan men
 niet bestuyten / dat het broodt in substantie is/
 maer eben/ dat het / spijse is: wy en kunnen hier
 van gheen bestandigher verklaringe hebben/
 als die van Christus selve/ Ioannis 6. daer hy eerst
 gesept hebbende: T'broodt, dat ick u gheven sal, is
 mijn vleesch; verklaert datelich wat hy / dooz
 Broodt verstaet/te weten/spijse, segghende: Mijn
 vleesch is waerlich spijse. T'is dan een spijse / die
 hy ons gheeft / ende die spijse / is sijn vleesch/
 maer gheen broodt; verbolgens en moeten dese
 woorden / dat is mijn lichaem, niet oneyghentlijk
 ofte figuerlijck verstaen worden / om dat het de
 schrifture den naem gheeft van broodt: Maer
 schriftuer soude erges moeten seggen: T'is broot,
 soo als sy tot segs mael toe seght: T'is lichaem, t'is
 vleesch: Dat en doet sy nergens / Ergo ten is
 gheen broodt in substantie gheweest / dat Chri-
 stus ghegeven heeft maer spijse, ende die spijse/
 soo hy self seght / is sijn vleesch. Dien volgens
 dan/ en moeten de woorden Christi niet oneygent-
 lijk verstaen worden.

Partije: Den Apostel Paulus 1. Cor. 10. seght dat
 het Broodt t'welck wy breken de ghemeenschap des
 lichaems Christi is.

Catholijck. **T**'is soo / volgens den Dordrecht-
schen Bijbel; maer andere / hebben in de plaetse
van dit woordken / Gemeenschap, ghestelt/
Mede-deylinge des lichaems, t'welck het Griekx
woort *κοινωνια*, oock beteekent. Nu dan: Paulus en
seggt hier niet, dat het broodt is; maer hy seggt/
volgens de voorgaende schriften / dat de spij-
se/ die wy ontfanghen / eene mededeylinge, ofte
gemeenschap des lichaems Christi is: In dier voe-
ghen dat dese plaetse niet en is tot voozdeel van
Partije, maer tot bevestinge van ons gheboelen:
Want indien Partije, alsoo argumenteert: Paulus,
noemt de mede-deylinge des lichaems Christi/
broodt/ Ergo t'is broodt; **T**en volght wederom
niet/soo als blijkt upt t'ghene boven gesept is/
Ter contrarien/wy argumenteren alsoo: Paulus
seggt / dat ons het lichaem Christi wort mede-
ghedept / ofte gemeen ghemacckt / soo wort
ons van het lichaem Christi ghegeven; Nu het
lichaem Christi en kan gheen broodt in substan-
tie sijn/als dan den H. Paulus seggt / dat ons het
lichaem Christi medegedept / dat is / ghegeven
wort/soo en kan hy niet segghen/dat ons broodt
ghegeven wort in substantie.

Partije: Het broodt kan figuerlijck het lichaem
Christi wesen.

Catholijck. **S**upten twyffel / Christus kost het
broodt stellen/tot een figure sijnz lichaems. **D**e
queste is of hy t'ghedaen heeft? Partije en kan
dit niet bewysen/upt het woordken/Broot, soo
als nu bethoont is / noch upt eenighe andere
schriften/ soo als hier nae bliken sal/ Ergo
te vergeefs wort hier gheseyt/dat het broodt si-
guerlijck kan wesen het lichaem Christi.

Partije. **D**e Evangelisten Matthæus, Marcus, en
de Lucas, met Paulus, segghen opentlijck dat Chri-
stus de Heere / broodt ghegeven heeft aen sijn
Discipelen: want sy seggen: Als sy aten, nam Iesus
het broodt ende ghesegent hebbende, brack het, ende
gaf het den discipelen: soo gaf hy van broodt.

Catholijck. Ten volghet niet/want segghende/
 gaf hy/of gevende seyde hy/Dat is mijn lichaem: Hy
 en seght niet: Neemt, ende eet, t'is broodt, maer hy
 seght/ 'Tis mijn lichaem. Ick bekenne dan / dat
 het waerlijck broodt was / t'ghene Christus in
 sijne handen nam; dat het oock broodt was/
 t'ghene hy segghende / ende brack; maer ick
 loochene dat het noch broodt was / als hy het
 gaf aen sijne discipelen: Begrijpt ghy't niet hoe
 dit wesen kan / ick sal het u thoonen met een
 ander Schrifsture Exodi 7. daer de torde van
 Aaron, is verandert gheveest in een serpent:
 Antwoorde my nu: Wat was het / t'ghene
 Aaron nam in de handen? blyuen twijffel/eenen
 stock. Wat was het t'ghene hy wterp npt sijne
 handen? t'was noch een stock. Wat was het/
 als het nu lagh op de aerde? wast noch een
 stock? neen: t'was een serpent: ghelijck het
 dan niet en volghet: t'was een stock / die Aaron
 nam in de handt / t'was een stock / dat hy wterp
 npt de handt: Ergo t'was een stock / dat lagh
 op de aerde: Alsoo en volghet het oock niet.
 'Twas broodt / t'ghene de Heere Christus nam in
 de handt / t'was broodt dat hy segghende / en
 brack: Ergo t'was noch broodt t'ghene hy gaf
 aen de Discipelen: Want ghelijck men sagh
 booz de oogh / dat den stock van Aaron nu lig-
 ghende op de aerde / nu gheen stock meer en
 was/maer verandert was in een serpent / alsoo
 versekert ons de eeuwige Waerhepdt seg-
 ghende: Dat is mijn lichaem, dat het gheen broodt
 meer en was / t'ghene hy gaf aen sijne Disci-
 pelen / maer dat het sijn lichaem was. Moeten
 wy niet meer ghelooben aen de woorden van
 de eeuwige Waerhepdt / als aen onse ooghen:
 blyuen twijffel dat ja: Want de woorden vande
 eeuwige Waerhepdt sijn onseplbaer / ende en
 konnen ons niet bedrieghen / maer de ooghen/
 soo blyekt by de daghelijckste experientie/
 konnen faelen/ende ons bedrieghen: Ergo veel
 meer

van't H. Sacrament des Autaers. 11
meer moeten wy gheloooven aen Christo, dat het
broodt/was gheworden sijn lichaem/ segghen-
de: Dat is mijn lichaem, als wy souden ghelooft
hebben aen onse ooghen (indien wy op die tij-
den gheleest hadden) dat den stock van Aaron,
gheworden was een serpent.

Partije. Van den staf Aaron wordt uytzucke-
lijck *Exodi. 4. 3.* gheseydt / dat hy in een slanghe ver-
andert was. Maer van't broodt wordt niet gheseydt
dat het in bleesch is verandert.

Catholijck. Ick hebbe u noch meer toeghes-
teint / want ick hebbe gheseydt / dat men booz-
de ooghen kost sien / dat den staf van Aaron in
eene slanghe verandert was. Niet te min blijve
daer by / dat men meer moet gheloooven de
woorden Christi, als de ooghen: Ergo meer/
dat het broodt in sijn lichaem verandert was/
als dat den staf in een slanghe verandert was.

Ten anderen. Hier en is gheen questie bande
veranderinghe, maer daer is alleen questie: of dit
wel volght; Christus nam / ende brack broodt:
Ergo hy gaf broodt: Ick hebbe niet het exem-
pel handen staf Aarons bewesen / dat dit gheen-
sijn en volght. Thoudt my contrarie / indien
ghy het machtigh zijt. Tot noch toe dan / en
heeft my Partije, niet konnen bewijzen / dat het
broodt is gheweest t'ghene Christus gaf aen sijne
Discipelen / oberfulck en blyckt noch niet / dat
die woorden / Dat is mijn lichaem: figuerlijck, ofte
oneyghentlijck moeten verstaen worden.

HET II. CAPITTEL.

Raeckende den Beker.

Catholijck. Partije en is niet machtigh een
Schysure alleen aen te wijzen / daer gheseyt
wozt dat het Wijn in substantie was / t'ghene
Christus gaf aen sijne Discipelen: Ergo ten is
gheen